СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 164. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 24-го серпня 1944. No. 164. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, August 24, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПІДНЕСТИ ПРОДУКЦІЮ ДЕЯКОГО ВОЄННОГО ЗНАРЯДДЯ

ВАШИНҐТОН. — Добрі вісти з боєвих фронтів, а в дальшу чергу недостача робучих сил та загальне перетомлення, довели до того, що в липні продукція деяких найважніших предметів воєнного знаряддя впала на 53 проценти нижче того, що випродуковано в місяці червні. Це відноситься до продукції тяжких троків, бомб, тенків і тяжкої амуніції. Ось таке виявив Сенатському Воєнному Слідчому Комітетови ґен. Лусіюс Д. Клей, директор „Армі Сервіс Форсес". Він теж подав, що через зменшення цеї продукції не можна було доставити наприклад, Анґлії, одної тисячі однотонових бомб. Про подібне говорив недавно ґен. Бреґон Б. Сомервел, що казав, що застій у продукції „життєвих предметів воєнного знаряддя" проволіче перемогу Аліянтів.

ПРЕЗИДЕНТ АПЕЛЮЄ ДО РОБІТНИКІВ.

САН ФРАНСИСКО. — Президент Рузвелт віднісся до робітників, що заняті в корабельних заводах Кайзера („Річмонд Шіпярд") з проханням приспішити будову кораблів АР-5, бо їх потреба на Пацифіку до воєнних операцій, де вони відграють велику ролю як ті, що служать для транспортації військових частин.

НЕМА ПЕРЕПОН У ВИСИЛЦІ КНИЖОК ВОЯКАМ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент війни проголосив, що знесено всі зарядження, що обмежували висилку книжок, часописів та журналів для читання воякам. Департамент був з самого початку проти таких обмежень. Отже всі книжки, журнали чи часописи, що законно курсують в Злучених Державах, можуть бути висилані воякам без усяких перепон.

ВИПУСТИЛИ НА ВОЛЮ ГАЙНЕСА

НЮ ЙОРК. — Дня 12. вересня вийде в Сінг Сінг на волю Джеймс Дж. Гайнс, колишня висока шишка, що керувала цілим Тамані Гол. Він попав в 1940 р. в тюрму за те, що охороняв відомого ґенґстера Артура Флеґенґаймера, що відомий з назви Доч Шулц. Гайнс просидів у тюрмі майже чотири роки. Він був засуджений на тюремну кару від 4 до 8 років. Уласкавлено його під тим застереженням, що він не сміє мішатись активно в політику та, що може мати тільки таке заняття, на яке дасть згоду Рада Помилувань. Гайнс має тепер 68 років.

НАДВИШКА ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ І ДЕРЖАВНИЙ ДОВГ

ВАШИНҐТОН. — Може зменшиться великий воєнний державний довг на 75 біліонів долярів, якщо вдержиться законопроєкт, ухвалений палатою репрезентантів, яким пропонується продажу для цивільного вжитку надміру випродукованого воєнного добра, вартости 75 біліонів, і то з тим, щоб ті гроші були вжиті на зменшення державного довгу. Законопроєкт має 44 сторони. Тепер його відіслано до сенату. Продажю мав би занятись адміністратор, що дістав би для цеї цілі широкі повновласти. Та сенат хоче назначити раду з 8 членів, що представляли б собою різні географічні простори краю, а тим самим і різні економічні інтереси.

ПРОТИ ДОПОМОГ МАНДРІВНИМ РОБІТНИКАМ.

ВАШИНҐТОН. — 15 голосами проти пять у „Вейс енд Мінс Коміті" счеркнено з законопроєкту Джорджа пропозицію, щоб давати мандрівним робітникам допомогу до суми $200 на покриття коштів повороту з місця праці до того місця, де робітник жив передше. Теж счеркнено і ті точки, що пропонують давати воєнним робітникам в часі реконверзії допомогу для вивчення певних фахів. Спротив обосновувано тим, що перший видаток виносив би аж два біліони долярів, що є тягаром для держави в такому часі, коли робітники добре заробляють, а тим самим є теж в спромозі покрити кошти повороту до дому.

ПРОТИ КОМІТЕТУ ПОЛІТИЧНОЇ АКЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Герберт Бровнел мол., голова краєвої републиканської організації, заявив, що юнії зачинають протестувати проти натиску Комітету Політичної Акції голосувати при президіяльних виборах за поновним вибором Френклина Д. Рузвелта президентом держави. Своє твердження опирає на тому, що дві юнії з Юти виступили з Конґресу Промислових Орґанізацій саме за те, що їм Комітет Політичної Акції наказував, як мають голосувати. Казав, що спілка „Гилман-Бровдер" хоче опанувати Демократичну Партію, та що юнії з цього невдоволені. Те саме написав в Сатордей Івнінґ Пост Люї Валдмен, соціялістичний провідник, якого звичайно соціялістична партія ставить кандидатом на різні високі уряди.

Пропозиції представників трьох потуг в справі міжнародної ліґи забезпеки перед аґресіями

ВАШИНҐТОН. — Про хід нарад Вашинґтонських Розмов про Міжнародню Орґанізацію, які відбуваються в Домбартон Овкс, видано офіційно коротенький комунікат, в якому сказано, що Едвард Р. Стетініюс, з департаменту стейту, зістав обраний постійним предсідником нарад. В його неприсутности будуть черґуватись у проводі советський амбасадор А. А. Громико і британський делеґат, сер Аліксендер Кадоґен. А. Ґромико був першим, що предложив загальні принципи установлення міжнародної організації для забезпеки мира і охорони перед аґресіями. По нім має представити ту справу американський представник, а потім британський. Більше не проголошено. Вважається, що наради нічого не вирішують, а тільки розсліджують проблему. Тому є закритими для публики і газетярів. Та часопис Ню Йорк Таймс, як подає його вашинґтонський представник, роздобув ориґінали плянів, що їх предложили представники Злучених Держав, Великої Британії та Советського Союзу. Він і подає їхній зміст.

ВСІ ПОГОДЖУЮТЬСЯ НА АСАМБЛЕЮ І РАДУ МІЖНАРОДНОЇ ЛІҐИ

Кажеться, що з усіх трьох плянів виходить, що всі три потуги, Злучені Державн, Британія та Совети, згідні щодо того, що міжнародню організацію для вдержання світового мира і забезпеки перед агресіями треба так побудувати, щоби була Асамблея, до якої входилиб представники усіх держав, а далі Рада з представників Чотирьох Потуг (значить і Китаю), на яку спадалаб головна відповідальність в справі охорони світового мира. Ще далі погоджуються усі на те, щоби був Міжнародній Суд, як теж, щоби створити Ґенеральний Секретаріят.

ДЕЩО З АМЕРИКАНСЬКОГО ПЛЯНУ

Американський плян замітний тим, що він настає, щоби при будові згаданої міжнародної організації не робити враження, що Чотири Потуги будуть диктаторами, але теж, щоб виразно заявити, що діяльність Асамблеї буде обмежена, бо це буде дорадче тіло, яке помагатиме Раді на її прохання розвязувати деякі важні конфлікти, а на наради буде сходитися раз у рік. Американський плян передбачує чотирьох членів Ради (Злучені Держави, Британія, Совети, Китай), але має на увазі теж побільшення Ради сімома додатковими членами. В першу чергу мається тут на думці Францію. Члени в Раді матимуть силу, згідно з американською пропозицією, в міру своїх грошевих і воєнних зобовязань щодо відпертя аґресій. Тільки одноголосне рішення Ради може ухвалити вжиття сили проти якоїсь держави, а про потребу вжиття мілітарних санкцій рішає більшість голосів.

Британський плян є проти територіяльних зобовязань і стислих означень, що є агресія. Знов Росія прийшла з пляном „міжнародного летунського корпусу".

Заповідають нову стрічу Рузвелта з Чорчилом

ЛОНДОН. — Зогляду на скорий корисний поступ аліянтської кампанії в Франції, там незадовго має відбутися нова стріча президента Рузвелта з премієром Чорчилом. „Дейлі Мейл", що подає вістку, доносить, що президент уже готовиться до дороги.

СПОДІВАЮТЬСЯ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ ЯПОНІЇ

ЧУНКІНҐ. — Китайський часопис „Нешенел Гералд" заповідає, що Росія преступить до війни Обєднаних Держав проти Японії „вже в найближчій будучности".

ЛЯВАЛЬ БРАНЦЕМ НАЦІСТІВ

БЕРН, (Швайцарія). — Швайцарська Телеґрафічна Аґенція подає, що в неділю вечором націстична поліція приказала маршалови Петенови покинути Віші та виїхати до Німеччини. Коли Петен відмовився покинути Віші, націстична сторожа арештувала його й вивезла кудись. Перед відїздом Петен заложив на руки дипльоматів у Віші протест проти обмеження свободи начальника Франції.

Про премієра Ляваля це донесення не говорить нічого. За донесеннями газети „Журналь де Женев", Ляваль переніс осідок французького уряду до міста Бельфорту, що лежить близько французько-німецької границі. Швайцарська Телеґрафічна Аґенція подає, що Жіль Саврвайн, голов. французький коляборацїйний письменник, утік літаком з Віші до Португалії.

БОЛГАРИ ХОЧУТЬ МИРА

АНКАРА. — Болгарський міністер заграничних справ Драґанов заявив у болгарськім парляменті, що Болгарія бажає собі мира з Америкою й Британією та що вже відкликала свої війська з Югославії. При тому він заявив, що Болгарія не думає відступати Македонії й Тракії.

Тут ходять чутки, що Болгарія передала вже через російських дипльоматів свої мирові пропозиції Злученим Державам і Великій Британії.

ҐЕБЕЛЬС НАТЯКУЄ НА ЕВАКУАЦІЮ БАЛКАНУ

ЛОНДОН. — Тут заслухано радіову заяву д-ра Ґебельса, Гітлерового міністра пропаганди, що мовляв настала пора, давно передбачена Гітлером, щоби „вермахт" покинула Балкани й заняла позиції в нутрішній фортеці Німеччини.

ТОРПЕДА.—Понад тисячу японських кораблів затоплено від початку війни торпедами, які на образку показані в фабриці. Сцени зіято в фабриці підприємства „Америкен Кен Ко." у Форест Парку, в стейті Ілиной, що здається є найбільшим центром для продукції торпедів в Америці.

ПРЕСКОРИЙ ПОСТУП АМЕРИКАНЦІВ У ПІВНІЧНІЙ ФРАНЦІЇ

НАЙВИЩА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Аліянтські війська женуть через Францію зо скорістю, на західному фронті досі небувалою. Ґенерал Петон післав відділ своєї Третьої Армії аж поза ріку Сену; він перейшов ріку Йону на дорозі до міста Труа, що лежить усего 155 миль від німецької границі. Інший відділ погнав від примістя коло Мант на захід почерез Сену, аби відрізати німцям відступ на північ. Третій відділ, відбивши ворожі проти-атаки, жене його дорогами між Парижом та анґлійським каналом.

Тимчасом у приморській окрузі британські й канадійські війська займали скоро одну місцевість за другою та захопили важне купелеве місто Довіль.

Обчислення ворожих втрат показують, що німці втратили досі в французькій кампанії коло сто тисяч убитих, ранених і пропавших.

АЛІЯНТСЬКА ОКУПАЦІЯ НА ПІВДНІ СЯҐАЄ 2,500 КВАДРАТОВИХ МИЛЬ.

РИМ. — Аліянтське примістя в полудневій Франції розтягнулося вже на простір 2,500 квадратових миль. Марсель просто оточена з усіх боків, а французькі й американські війська стоять не більше, як три милі від порту. Тульон окружений з усіх сторін; за цей важний воєнний порт ведеться одна з найзавзятіших битв кампанії.

Передні відділи аліянтських військ дійшли вже на віддаль 30 миль від міста Авіньону, важного порту на ріці Роні, а в напрямі Ліону до міста Барем, що лежить 62 милі на північ від Тульону.

ЩЕ ОДНА АЛІЯНТСЬКА ІНВАЗІЯ.

АНДЕЙЕ. (Франція). — Французькі військові власти подають, що аліянтські війська доконали третього висадження військ у Франції. У вівторок уночі саме почалося висаджування французьких і американських військ в околиці міста Бордо, важного французького порту на Біскайськім заливі. Аліянтська команда не подала про це ще ніякої вісти.

За французьким донесенням, висаджені з моря війська негайно почали атаку міста Бордо. Американські відділи складаються з моторизованих військ.

ФРАНЦУЗЬКІ ПОВСТАНЦІ ОПАНУВАЛИ ВЖЕ 14 ДЕПАРТАМЕНТІВ.

НАЙВИЩА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — „Французькі Сили Нутра", себто французькі повстанці проти німецької окупації, звільнили вже від ворога 14 департаментів або 50,000 квадратових миль. Вони заняли вже головні міста кожного з тих департаментів з виїмком одного.

Головні операції французьких повстанців обертаються тепер довкола Парижу на півночі й порту Бордо в південно-західній Франції.

НАЦІСТИЧНИЙ ЕКСПЕРТ ОСТЕРІГАЄ НІМЦІВ ПРО НЕБЕЗПЕКУ.

ЛОНДОН. — Ґенерал Дітмар, один з найщиріших німецьких воєнних радіових коментаторів, заявив у своїм обговорюванню аліянтської кампанії в Франції, що ця кампанія представляє поважну небезпеку для німців. Мовляв, Аліянти виказали перевагу на різних ділянках воювання і стараються її використати до краю. Німців, за його словами, може вратувати тільки відвага їх вояків, співпраця запілля й поважна доза щастя, все вкупі.

АЛІЯНТИ В ПОВНІМ ПОСІДАННЮ ФЛЬОРЕНЦІЇ.

РИМ. — Британська Восьма Армія находиться тепер у повнім посіданню важного італійського міста Фльоренції. Британські патрулі тепер натискають на ворога за містом.

На всему італійському фронті одначе посунення лінії аліянтських військ всеще обмежені до найбільше східного сектора, на котрому стоять поляки й італійці.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА ЯСИ.

ЛОНДОН.—Нова офензива червоної ярмії, звернена проти Румунії, завершилася вже добуттям важного румунського міста Яс, столиці Молдавії, зо 100,000 душ мешканців, та походом на заняття міста Ґалацу, що вважається брамою до румунської столиці Букарешту й нафтових піль коло Плоешті.

Кампанія коло Варшави теж розвивається корисно для червоної армії. Її війська перейшли ріку Буг, стараючися видно обійти німців під Варшавою з півночи.

СКРІПЛЯЮТЬ ДАЛІ БОМБАРДУВАННЯ ПО ПАЦИФІКУ.

ГЕНЕРАЛЬНА КВАТИРА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ПАЦИФІКУ. — Американці ведуть далі свою офензиву проти островів Молука, на захід від Нової Ґвінеї, і бомбардують Ґалмаґеру щораз більшими силами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily).

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY, N. J.

Ми — і союзовці на полях боїв

Від часу, як зачалась аліянтська інвазія Европи через Францію, нема майже одного дня, щоб головна канцелярія У. Н. Союзу не одержала вістки, що погиб чи пропав той чи другий молодий Союзовець, що є в американських збройних силах.

Ось така є дійсність. Ось такий є наглядний приклад того, як американські українці сповняють свій обовязок супроти американської землі. Бо чи можна не добачувати нашого поважного вкладу в аліянтську перемогу, коли одна тільки наша народня установа, наш Український Народний Союз, може підносити ось такий патріотизм своїх молодих членів?

З цього повідомлення виходить, що тепер майже кожного дня виходить з рядів У. Н. Союзу один молодий, ідейний член, що віддав своє життя за наш край. Відходить, щоб уже тілом до нас не вернути. Але, як відійшло тіло, то чи це означає, що вже відійшов від нас і його дух? Чи це означає, що відійшла память про нього як такого героя нашого краю, що вийшов з українсько-американського громадянства, з рядів У. Н. Союзу?

Ні. Память тих поляглих не загине, ні в нашому громадянстві, ні в У. Н. Союзі. На те, як їх пошанувати, ще прийде відповідна пора. Та чи є ще щось таке, що ми можемо тепер зробити, щоб пошанувати память поляглих молодих Союзовців?

Ось це є те питання, над яким усім нам треба добре застановитись.

Поляглих наших молодих членів вважаємо добрими і славними синами американської землі, що віддали своє життя за американські ідеали. Ось ті молоді люди, були теж і свідомими членами українського громадянства в Америці. І як такі почувались до ідейного обовязку вступити в ряди нашої найстаршої американсько-української народньої установи. Ось таких ідейних молодих людей ми тепер тратимо. Майже кожний день забирає нам одну таку, благородну та ідейну одиницю. І тому питаємо: Чи їхнє місце повинно оставати порожнім, якщо ми дійсно шануємо їхню посвяту?

Думаємо, що кожний і кожна з нас дасть на отсе питання однакову відповідь. Думаємо, що всі ми погоджуємось, що на місце тих ідейних і геройських синів мусять прийти нові молоді сили, що мають заняти їхнє місце в У. Н. Союзі та в нашому громадянстві. Ось тому, якщо так розуміємо ту справу, то не зволікаймо з тою правдивою пошаною, яку уже тепер можемо віддати поляглим молодим Союзовцям: Дістаньмо У. Н. Союзови нових чесних молодих членів, що заступалиб гідно місце тих геройських, молодих членів, що від нас уже відійшли і ще далі відходять.

Мирова конференція — перша рата

Найважнішою подією в Америці є нині без сумніву міжержавна конференція, що зібралася в палаті Домбартон Овкс під Вашингтоном. Не даром туди зїхалися сотки часописних репортерів і кореспондентів. Не даром часописи подають дословні тексти різних предовгих заяв державних мужів.

Не є це зовсім ніяким прибільшенням, що в Домбартон Овксі зібралася властива перша мирова конференція другої світової війни. Треба це сказати, навіть не дивлячися на те, що ця конференція не буде нічого говорити про такі справи, як державні границі та територіяльні розпаювання, які в популярній уяві являються одиноким предметом нарад повоєнної мирової конференції. У минулу подібну конференцію, що зібралася була після першої світової війни в Парижі, теж присвячено багато часу таким власне справам, що їм присвячується тепер. Тільки тоді все йшло під прапором забезпечення демократії для всего світу й під кличем покласти край війні раз навсе. Нині світ уже порозумнів на стільки, що про забезпечення демократії для всего світу ніхто не згадує, а про покладення краю війні говориться з виразною або догадною думкою, що мир мається удержати не на все, а на так довго, як серед даних умовин є тільки можливе.

У минулу мирову конференцію всі держави й народи занялися були в першу чергу справою границь. За них ішли головні дискусії й торги. Через ті торги й вийшло таке, що справу міждержавної організації для забезпечення мира усунено на другий плян. Через ті умовини американським ізоляціоністам удалося тоді відвернути американські симпатії й від тодішньої міждержавної організації для мира й від цілої повоєнної полагоди. Теперішні організатори мира, навчені досвідом першої війни, починають будувати мир не зо справи границь і територій, але зо справи міждержавної організації забезпечення мира. Цею дорогою вони сподіваються передусім уникнути ті міждержавні свари, які легко можуть виринути, якби тільки почати говорити про границі. Вони пробують у цей спосіб закріпити єдність між державами, досягнену з таким трудом підчас воєнних операцій, та не дати їй розбиття з ментом, коли цих воєнних операцій не стане й коли течії проти єдности певно наберуть більшої сили.

Мирова конференція цеї світової війни збирається говорити наперед про міждержавну організацію для забезпечення мира зогляду на Америку, бо власне така організація вимагає від кожної причетної до неї держави зречення певної частини своєї абсолютної суверености, а власне проти цього в Америці є найсильніший спротив, а американська політична система побудована так, що невеличка частина сенаторів може унеможливити американську участь у міждержавній організації. Отже міждержавна конференція в Домбартон Овксі береться наперед вирішити власну цю справу міждержавної співпраці, до якої конечно потрібна участь Америки. Як закінчаться праці цеї конференції, тоді американський сенат буде мати негайно нагоду заявити в цій справі свою волю. Тоді світ буде відразу бачити, чи Америка буде причетна до майбутньої міждержавної організації, чи буде стояти осторонь і від неї. Як Америка згодиться на таку участь, то аж тоді буде можна легко приступити до другої частини мирової конференції, до вирішування таких справ, як розпаювання країв, проведення границь, проголошення певних країв „інтернаціональними" територіями. У таких справах добитися американської згоди буде багато лекше.

Отця перша частина мирової конференції нарешті приступить до вироблення засад, на основі котрих мається поступати для вдержання мира, котрі мається примінювати на випадок нарушення мира якоюсь державою. Досі про цю справу говорено тільки загально, відорвано, теоретично. Тепер будеться говорити реально, подробично й конкретно, словом практично. Досі говорилося тільки, що такої міждержавної організації треба, що вона повинна мати силу та що держави, які мають у ній більшу відповідальність, повинні мати в ній і більші права, і т. і. Тепер будеться вже установляти немовби статут організації й будеться виразно говорити, хто до неї має належати, яка велика має бути міждержавна сила, як вона має творитися, кермуватися, удержуватися, вживатися, чи розвязуватися. Як бачимо, є тут багато питань, а тим самим багато нагод для держав між собою посваритися. Через те віддай і обмежено конференцію до кількох великих держав, до потуг. Коли ці погодяться на один плян, тоді доперва предложиться його меншим державам. Нагод для розбиття певно ще є багато. Коли одначе конференція таки вдержиться й закінчиться успішно, то цим продовжиться воєнну єдність між потугами на час мира.

Микола Чубатий.

Зовсім так, як було 25 літ тому в Україні

Премієр Міколайчик вернув без ярлика.

Виправа польського премієра до Москви закінчилася, як можна було предвиджувати, невдачею. Порушуючи цю справу кілька днів тому ми ствердили, що „удачна місія" премієра Міколайчика означалаб, що Польща перестала істнувати як незалежна держава в міжнародному розумінню. Цього присуду на свій край Міколайчик не відважився видати і його подорож до Москви по ярлик з ласки Кремля закінчилася невдачею. Невдачею називають цей крок журналісти американські та англійські; по моїй думці, це одинока удача, яку в такій ситуації, в якій нині опинилася центральна Европа, Міколайчик міг осягнути. Удача ця полягає в тім, що останній уряд незалежної Польщі не підписав сам присуду смерти на незалежність Польщі. але зберіг за собою моральне право боротися проти зроблення з Польщі російського протекторату.

Така є нині в цій частині Европи дійсність та її не треба закривати серпанком фраз. Не є вже самостійною країна, в якій істнує уряд з міністрами, що навіть не є горожанами тої країни, як Ванда Васілевска, що є совєтською горожанкою. Не є незалежною країна, якій уряд диктує сусід. Міколайчик зробив останню пробу вратувати Польщу за ціну пониження та упокорення, але йому це не вдалося. В самім виїзді до Москви багато такого, що ми стрічали в українських міністрів зперед 25 літ, що теж думали пактувати з большевиками. Премієр Міколайчик з походження є сльонзак, себто походить зі Шлезька; тому від дитинства знав тільки одного ворога польського народу — німців. Відомі практики німців з польським населенням на Шлезьку і в Познанщині, вповні подібні до польських практик в Західній Україні, є в силі настроїти людину однобічно, себто так, щоб не видіти невеселої майбутности Польщі під Росією. Звідси зродилася наївна віра премієра Міколайчика, що з росіянами можнаб зробити угоду, якої не вміють зробити інші поляки, ворожо наставлені до Росії.

В Москві стрінувся Міколайчик віж-у-віч з московською дійсністю, що не знає компромісів, тільки капітуляцію. В Москві все вже наперед було укартоване. Остати має уряд послушний Кремлеви; Міколайчик міг тільки до того послушного Москві уряду долучитися; вступити з одним чи двома ще міністрами, себто скапітулювати на цілій лінії.

Молотов уплянував докладну маршруту, яка мала раз на все відібрати лондонському урядови вілворот, зробити його урядом нелеґальним. Устами „Комітету Народовего Визволєня" поставили умовину, щоб премієр Міколайчик скасував польську конституцію з року 1935, як диктаторську та тоталітарну. Ніхто не заперечить, що дійсно остання польська конституція має такий характер. Знали це найкраще українці та відчували на своїй шкірі, коли перед виборами воєвода кликав до себе представників українських партій та диктував їм, на якого посла він годиться, а на якого ні. Та це є одна справа, але друга справа є, що таки ця конституція була ухвалена леґально соймом польського народу. Саме силою тої конституції Польща нині має леґальний уряд на вигнанні. Відкинувши цю конституцію Міколайчик підірвав би польському урядови на вигнанню леґальну підставу. Цей уряд став би дійсно урядом самозванців.

Коли так розглянемо всі ті затії Совєтів, то вони так основно нагадують такі самі мистарства з Україною перед 25 літами. Перед нами такі самі наївні переговори українського премієра з Радою Народних Комісарів, перед якою незадовго сам мусів втікати.

Реформують Польщу на ліво.

Коли большевики 1917 року наважилися захопити владу в Україні та усунути національний уряд Центральної Ради, розпочали агітацію проти нього, що він буржуазний, не дає народови таких соціяльних реформ, які обіцювали большевики. Тоді український уряд старався переліцитувати большевиків і собі став робити реформи щораз то радикальніші.

Коли большевики закидали йому контрреволюційність та обмеження свободи, український уряд давав ще більшу волю большевикам, яку вони вже й так мали, та явно аґітували проти української держави, взиваючи населення до бунту.

Коли большевики по поваленню гетьмана стали українському урядови закидати диктаторські нахили, український уряд та українські соціялістичні партії пропонували завести український радянський устрій як лік, щоб уратувати Україну перед агресією Москви. Річ природна, що скаля большевицьких агітаційних кличів та закидів була необмежена, тому вела український уряд до абсурду, бо переліцитувати большевиків в кличах ніхто не був в силі.

Нині большевики стали закидати польському урядови реакційність, недемократичність, буржуазність, і тощо. Чи самі большевики вірять у ці закиди? Напевно, що ні! Польський уряд в повоєнній Польщі буржуазним зовсім не був. Шляхта дуже мало мала до говорення в Польщі. Там мав до говорення розперезаний польський хлоп кольоніст, робітник та шовіністичний інтеліґент. Реформи в Польщі зовсім не щадили поміщика; навпаки, земельна реформа за двацять літ на більше як половину перетеребила поміщицтво, шляхту. Землю з вибудуваними за державні гроші будинками на багатих українських подільських ланах шляхти діставав польський хлоп півдаром. Він заїздив на готове господарство з купою дітей та ставав відразу з сільського пролетаря середняком. Він постійно діставав державні кредити через організацію кольоністів, якої головою був Анджей Вітос, кольоніст зі Золочівщини, теперішний міністер в польськім уряді Сталіна! Отже неправдою є, що польський уряд напів тоталітарної Польщі був буржуазний або реакційний в соціяльному розумінню. Польський уряд був тільки безмежно шовіністичний в відношенню до неполяків. Безземельному українському селянинови зпід носа забирав він землю, зрошену і справлену потом його дідів та прадідів, і засуджував його на примирання з голоду. Буржуазним він не був. Одначе большевицький закид Міколайчик взяв собі до серця та зачинає Польщу реформувати наліво. В Москві заявив, що в Польщі буде переведена реформа, яка не лишить більше в посіданню як сто акрів. Дотеперішна польська земельна реформа лишала посідачам майже таку саму скількість землі, а до двацять нових літ фільварків в Польщі булоб не стало.

То саме, що Міколайчик в Москві, в Лондоні, віцепремієр Квапінскі складає перед пресою заяву про радикальну земельну реформу, про націоналізацію великих індустріяльних підприємств, тощо. Обидва польські політики стараються переліцитувати большевиків у радикалізмі та протибуржуазности. Міністри доказують своє плебейське походження, хоч большевики, як їм треба було, мали в своїм уряді і правдивого дворянина Чічеріна і міліонера Пятакова.

Як то історія часто повторюється та як мало з неї вчаться актори історії?

Слаба сторона польського уряду була не в замалій демократичности у відношенні до свого хлопа. Слаба сторона кожного польського уряду була в нечуваній несправедливости супроти неполяків, отже українців та білорусинів на першому місці. За ці хиби тре-

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

35)

— Так точно, ваше превосходительство, — доповів корнетик, натиснувши на „во". — Втікав, станув тільки на стрілі розїзду.

— Певно селянин якийсь. Перелякався стріляниниі, то самий не знав у яку сторону втікати, — обізвався Сабурів.

— Зараз переконаємося. Давайте його сюди! — кинув генерал.

Звязаного селянина привели в хату. Очи присутних звернулися на нього, бриґадир, здавалося, сверлував його оловяними очицями. Селянин дріжав всім тілом попавши у гурт таких великих панів. Марне лице припало порохом. Уявляв з себе і смішне і жалюгідне видовище. Вояк вніс мішок.

— Належалоб його розвязати, нехай хоч облича обітре, — попрохав ґенерала Сабурів.

— Ще вспіємо! — буркнув той невважно. — Ви обшукали його, князю? — звернувся до конета.

— Так точно! Знайшли хліби, сало, діточі сорочки...

— Добре! Ти хтож такий? — ґенерал бундючно почав допит.

Селянин розповів те саме, що розїздови. Сподівався, що великі пани будуть до нього ласкавішими. Розповідав, а по забрудженому обличчі знов потекли сльози. Тільки бриґадир не слухав. Махнув рукою застановитися. Селянин замовк.

— А ну но, виймайте ті його річи, подивимося! — наказав своїм. — Цей чоловяга добрий симулянт! Однак і я вже також обстріляний птах. Мене не проведе...

Вояки розложили на доливці все, що у мішку містилося. — Тут цілий цейхгавз — сміявся. — У бохонцях цих можна поховати багато дечого! Розрізати!

Вояк послушно розрізав кожний бохонець на дрібні кавалки, порізав сало. Селянин сумно дивився на нищення праці зза лримх ґенерала, а той з найбайдужнішим у світі виглядом перевертав носком чобота кусні хліба, наказуючи ще перерізати той, чи другий. Старшини не насмілялися переривати ґенеральську працю.

— Так нічого й нема! — невдоволено промимрив ґенерал.

— Нікак нєт, ваше превосходительство! — відповів зігнутий за роботою вояк.

— Тебе не питає ніхто! — кинув, злісно змірявши вояка очима. І подражнений невдачею знов взявся до селянина.

— Щож ти тепер скажеш? — допитувався, немов знайшов Бог зна які докази його вини. — Будеш казати й тепер, що хліб ніс, га? Я тебе наскрізь бачу...

— Пане ґенерале! Я казав ще цьому панови, — показав селянин на корнета, — прохав його поїхати, переконатися, чи кажу правду. Діти голодні, а ваш вояк понищив хліб. Що я їм тепер занесу? Сам ляжу, хіба, нехай гризуть... Гріх вам буде! Бога ви не маєте в собі, ось що! Перед Богом рівні і пани і хлопи! — вже кричав селянин розпучливо.

— Ти намагався перейти до австрійців, а хліб для себе припас, — тягнув своє ґенерал. — Не викрутишся... Ти шпигун! Признавайся!

— Я правду кажу... Пішліть своїх вояків, там яких двіста кроків від шляху мої діти в ямі. Знайти легко. Зо шляху видно кріслатий дуб. Під тим дубом вони...

— Варто би переконатися, — знов вмішався полковник Сабурів. — Можеж справді невинна людина! Тай діти чимже винні, що ми воюємо? Я пішлю розїзд, ваше превосходительство...

— Полковнику! — гостро сказав ґенерал. — Не мішайтеся в неєвої діла. Я старший тут і я відповідальний... Я розпізнаю добре. Арештований вміє прикидатися, та мене не здурить. А наколиб діти й дійсно там були, так наша справа важніша від життя якихось там дітей. Затямте собі!...

Сабурів заскрипів зубами і більше не відзивався.

— Відпровадити його просто до штабу корпусу в розпорядження воєнно-полевого суду, — розпорядився ґенерал звертаючися до адютанта. — Поручнику! Напишіть рапорт. Зазначіть, що арештований вперто не признається до вини. Зновже, його спроба втікати насуває великі підозріння...

— Так пішліть хоч дітей забрати! — прохав арештований.

— А вам, князю, — начеб не чуючи прохання селянина, говорив ґенерал, ласкаво простягаючи корнету руку — дякую за виконання службових обовязків. Наколи будете і дальше так справуватись — вас не омине належна нагорода.

— Бог покарає вас за невинні діти — не уймався селянин. — Робіть зо мною, що хочете. Бог бачить правду! Прийшли марнувати нашу працю, знущаєтесь над нами, думаєте що великі пани і суду на вас не буде? Думаєте, що й Бога за поли вхопили?

— Що? — заревів хрипло ґенерал. Підійшов і вдарив звязаного в лице, раз і другий.

— Бийте! — кричав селянин заточившися. — Прийде ще може час, що й вас так будуть бити...

Зібрані старшини не були байдужними на поступування ґенерала. Нащадки старих родів, вони, за рідкими виключеннями, старалися бути аристократами і у відносинах з нижчими себе, походженням своїм без сумніву гордячися. Перешіптувалися, але явно обурюватись поведінкою жорстокого ґенерала не сміли. Та биття селянина урвало терпець з них наймолодшого, ротмістра Паволоцького. Здержуваним від гніву голосом запитав бриґадира:

— Ваше превосходительство, чи можу завдати кілька питань?

(Дальше буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Мексик як пробний камінь для американського летунства

Ми згадували кількома наворотами, як Злучені Держави приготовляють розвиток торгівлі при помочи летунства. У першому кроці наладжування всесвітнього летунства зо Злучених Держав Мексик може послужити як край спроби. Найновіші потягнення мексиканського уряду показують, Мексико не прийме американського взірця для розвитку летунства в краях латинської Америки. Це виходить із таких подій:

Мексиканська летунська лінія Аеровіяс, що правда контрольована капіталом із Злучених Держав, але обслугування мексиканським персоналом, дістала від уряду дозвіл поширити свою працю поза мексиканські границі на південь.

Летунська лінія ТАСА, теж контрольована американським капіталом, дістала дозвіл від уряду на право влету до міста Мексика з півдня. Коли так, то ця мексиканська лінія буде мати просто получення з Панамського Каналу до Злучених Держав, а досі це право мало стейтське летунське підприємство Панамерикен Ервейз.

Юнайтед Ер Лайнс виявила, що перший її літак вже перероблений для служби в Мексику.

Для зрозуміння цих фактів треба виявити таке: У Мексику вже були деякі летунські підприємства, фінансовані капіталом із Злучених Держав. Внаслідок згаданих трьох фактів, число таких ліній зросло до шести і вони продовжуть повітряну лінію до 25,000 миль. Крім цього є там ще малі повітряні лінії, фінансовані самим мексиканським капіталом. Вони мають під контролею лише місцевий повітряний рух на довжині 10,000 миль. Але вони не утримують правильної служби, як американські. Разом мексиканські повітряні лінії мають під своєю контролею 35,000 миль на 20,000,000 мексиканського населення. Коли порівнати ці цифри з американськими, то вийде таке: у Злучених Державах мають летунські компанії під контролею 55,000 миль на 130,000,000 населення.

Мексиканський закон дозволяє для розбудови своїх внутрішніх летунських підприємств вживати заграничного капіталу, але обслуга мусить бути мексиканська, хіба, що інструктори й технічні сили можуть бути зза кордону. Уряд не противиться розвиткови летунства, бо в Мексику нема такої густої залізничої сітки, як у Злучених Державах. Отже там повітряний транспорт заступає залізниці. На приклад можна навести таке: З місцевости Мазатіян на Західнім побережжю можна дістатися лише мулами до копалень в околиці Тайольтіна в середині краю, а така дорога триває 4 дні. Літаком можна перебути цю дорогу за 25 мінут.

Це порівнання ясно вказує на відносини в Мексику, які вимагають скорого розвитку летунства, але стають на дорозі до створення одноцільного авіяційного пляну. Проти такої одноцільности йдуть не лише краєві летунські підприємства, але теж і американські, які між собою ведуть конкуренцію, хоч під іменем мексиканських корпорацій. Крім цього нові американські летунські лінії зголошуються до бизнесу в Мексику, а це знову викликує негодування країв з Південної Америки, бо вони теж хочуть забезпечити собі участь у повоєнних підприємствах. Мексиканський уряд, хоч би мав і найліпшу волю, не може задоволити усіх домагань, бо там інтерес мексиканських підприємств мусить станути на першому місці. От згадати лише таке: Генерал Максиміна Камачо, секретар торгівлі й прилюдних робіт, а водночас брат мексиканського президента, хоче скористати з нагоди й розбудувати урядову мексиканську летунську лінію при помочи американського капіталу. Та перешкодою тут є закон, який вимагає мексиканського персоналу при літаках, а американські капіталісти хотілиб точно забезпечити свої капітали. Бо добре вишколений пільот це перша забезпека в летунстві. Деякі летунські підприємства самі розуміють ті трудності й тому вони між собою ділили Мексик на райони, щоб одна не влазила в дорогу другій. Деякі підприємства із Злучених Держав не хочуть мати получення з містом Мексик, але їхати просто в ті околиці, з якими вони мають бизнес. Йде тут між ін. про транспорти мексиканських овочів до Злучених Держав. Одначе в міру розвитку природних багацтв у Мексику при помочи американських летунських підприємств, зростає теж і перевіз осіб літаками. Значить, що мусять зростати вимоги до підприємств для вигоди подорожних, а це знову потребує нового капіталу. І так у безконечність.

Летунські підприємства в краях Південної Америки мали вже перед війною добре розвинену сітку летунських шляхів завдяки порозумінню з Німеччиною. Тепер Німеччина мусить уступити Америці, але з цього хочуть користати місцеві підприємці, які вже чогось навчилися і ставлять свої домагання. Отже замішання, яке повстало в Мексику з нагоди форсування летунських плянів із Злучених Держав, пошириться теж на країв латинської Америки, котрі хочуть зберегати на скільки можна економічну незалежність від велитенської фінансової сили Північної Америки.

ба би їм каятися та їх направити. Одначе такого каяття ми не бачимо у польського уряду, навіть в дні їх великої катастрофи. Зрештою такої зміни відношення до українців Сталін не вимагає від польського уряду в Лондоні; він такої зміни не буде напевно вимагати теж від польського червоного уряду з ласки Кремля з вожакою кольоністів на українських землях як передовою особою.

АНГЛІЙСЬКИЙ ДЕЛЕГАТ. — Сер Александер Кадоген стоїть на чолі британської делегації на міжнародну конференцію для забезпечення, що почалася при Вашингтоном у понеділок. Конференція відбувається в Домбартон Овксі, палаті Роберта Вудса Блиса, спеціяльного асистента секретаря стейту.

Куток мови

"DEED" — діло, чин; перенос власности, грамота.

Американське слово "deed" (дід) належить до таких, що мають різнородне значіння. В першу чергу це значить **діло, чин, подвиг.**

Та серед наших людей чуємо слово **„дід"** в значінню правнім, а це при перенесенню права власности після заключеного контракту купна-продажу. Отже, як я купив хату, то хочу мати ще „дід" на неї, щоб виказатися, що я маю право вважати цю хату за свою. Це значить мати **документ власности,** який забезпечує мені правно цю хату, чи яку іншу нерухомість.

Йде про те, щоб найти відповідне українське слово на цей документ. Трудність у тому, що в цих краях Західньої України, з яких наші люди прибули в Америку, такого документу не було й тому ми тут уживаємо звичайно слова „дід", не шукаючи відповідного українського.

Треба трошка довше спинитися над значінням „дід-у". В Америці є дієслово "to deed", значить **„переносити",** звичайно право власности, а від цього пішла назва документу "deed". Хто має **„дід"** у руці, належно підписаний при свідках і потверджений публичним нотарем, йде до суду і жадає впису **„дід-у"** до книжок, або як кажуть жадає **„зарекордування"** в судових книжках. Коли такий „дід" перепишуть в судових книжках, тоді власник дістає цей документ зі суду з посвідкою, що він зарекордований і тоді „дід" є посвідкою права власности.

В краях давної Австрії не було такого документу, бо право власности списувалося, або **інтабулювалося** в уряді, що називався „табуля", а який існував при суді і суд від себе повідомляв, що на підставі контракту купна-продажу між сторонами і на окреме жадання впису права власности доконано тоді й тоді. Але окремого документу, такого як американський „дід", не було.

Всетаки треба пошукати за відповідним українським словом, яке моглоб заступити слово „дід", або щоб хоч мати його під рукою. Отже в давних українських судових книгах ще в Галицько-Волинській Державі є повно судових вписів з документів, званих **„грамота".** Тому то наші історики часто згадують про **судові грамоти** й ними доказують різні події, або також доказують існування в давнину якихсь українських слів. „Грамота" значить тільки, що **письмо,** бо перенос власности відбувався писаним документом, отже **письмом, грамотою.**

Слово „грамота" вживається між українцями в Америці звичайно, коли єпископ призначує на парохію нового священика. Тоді єпископ дає священикови **грамоту** на знак, що має право сповняти священичі обовязки за правним авторитетом. Серед людей, що належать до українських допомогових організацій, слово „грамота" знане з цього, що кожен член дістає членську грамоту, як посвідку приналежности до організації, а в такій грамоті є списані права й обовязки члена до організації, і навпаки, обовязки й права організації до члена. Отже з огляду на загальну популярність слова „грамота" не шкодить поширити його значіння на означення писаного документу загалом, все одно, чи це документ, що дає право до судового впису, чи лише звичайне правне забезпечення.

В нашому випадку можемо отже назвати "deed" по українськи: грамота власности.

Духовники на воєнних фронтах

Недавна смерть першого лейтнанта Доминика Тірнана, францісканського священика, постріленого вспину снайпером тоді, як він виконував останню прислугу вмираючому воякови в Нормандії, ще раз підкреслює відвагу духовників при збройних відділах. І то однаково духовників католицьких, протестантських, які щоденно ризикують своїм життям аби дати душевний спокій борцям.

Отець Тірнан, бувший священик церкви Св. Франца із Ассізі в Ню Йорку, є тридцятим священиком, що втратив своє життя з часу, як ми вступили у війну. Тринадцять з армії і фльоти вбито підчас бою, або вмерли від ран, що дістали підчас бою. Інші вмерли від хворіб або в нещасливих випадках.

Війна не зважає на релігійні різниці: гинуть від ворога духовники усіх віроісповідань. Зворушливий випадок записав Начальник Духовників при Воєнному Департаменті, а торкається він чотирьох молодих воєнних духовників — католицького, жидівського, та двох протестантських. Всі вони були на воєнним транспортовім пароплаві, що був сторпедований ворогом. Як пароплав спускався все нижче у воду, чотири духовники, віддавши свої рятункові паси чотирьом морякам, взялися за руки і молилися. Деякі моряки врятувалися, але ніхто більше не бачив духовників.

Мало відомостей зібрано від врятованих моряків про геройський вчинок тих чотирьох служителів церкви. Один молодий моряк з Торговельної Морської Служби казав: „Якраз перед тим, як наш пароплав затопився, ті духовники зняли з себе свої рятункові паси та дали їх нам. Вони стояли на покладі і молились, рука в руку, тоді як наш рятунковий човен відпливав далі".

Імена духовників, що свідомо віддали своє життя, щоб інші могли врятуватися в тій страшній трагедії на морі, є такі: Рабін Александер Гуді, з „Конгрегейшен Бет Ізраїл", Йорк, Пенсилвенія; Отець Джан П. Вашингтон, з Римо-Католицької Церкви Св. Стефана, Арлингтон, Ню Джерзі; Рев. Кларк В. Полинг, з Першої Голяндської Реформованої Церкви, Скенектеди, Ню Йорк, та Проповідник Дж. Л. Факс, з Методистської Церкви в Джилман, Вермонт.

Духовники різних вірувань співпрацюють на боєвих фронтах так як і вояки. Перед ворожими кулями головно має значіння духовне заспокоєння раненого або вмираючого. Тому єврейські духовники помагають католицьким вoякам, протестантські потішають єврейських вояків, а католицькі духовники можуть стати у пригоді і тим і другим.

За боєвими лініями та у військових таборах в різних частинах світу та сама історія. Вибухи анти-семітизму чи анти-католицизму можуть часом зявлятися на домашньому фронті, але того нема поміж вояками та їх духовниками. Духовник Елізер Леві, перший єврейський духовник призначений до армії на південному Тихому Океані, повернувши недавно після двохлітньої служби, оповідає цікаву історію про свою працю з групою вояків протестантів.

Він казав: „Я зорганізував недільні служби для протестантів на пароплаві, що віз мене і велику кількість вояків до Нової Гвінеї. Для воєнного духовника не існує розподілу. Він повинен бути готовим обслуговувати віруючих всіх релігій. Тому, що я був єдиним духовником на пароплаві, виконання протестантської релігійної Служби було моїм зобовязанням.

„Я старався знайти когось, хто мігби співати підчас Служби. Шукав поміж посадкою за голосами. Знайшов двох. Один — молодий нігер, який доводив мені, що його голос не надається для такої цілі. Зрештою я його переконав. Другий голос був гордістю молодика, який вступив до Оперової Компанії в Сан Франціско за тиждень до покликання до воєнної служби.

Описавши успіхи його Служби та співаків, духовник Леві робить заключення:

„Може саме ця Служба спричинилася до моєї щирої популярности поміж протестантами тої частини. Коли ми прибули до Нової Гвінеї, вони хотіли зробити мене своїм духовником. Це, як і сталося, не було можливим. Але я спромігся прибути до них на День Подяки і провадив для них Службу того дня. Після того, цілком для мене несподівано, вони просили мене приїхати і перевести Службу у них на Різдво. Зогляду на те, що вони вже мали свого власного духовника, я звичайно відмовився. Але це було для мене найкращим признанням, яке я колинебудь дістав".

Другий випадок, про який оповідав також духовник єврейської віри, рівнож вказує на співпрацю поміж військовими духовниками та на брак релігійних непорозумінь поміж самими вояками. На Великдень, ранком, Рабін Мартин М. Вейц летів як пасажир на бомбовику - Ліберейтор понад південним Тихим Океаном, коли до нього звернулись девять членів посадки з проханням перевести для них Великодну Службу. Тому, що він перейшов військовий вишкіл, який підготовив його до переведення релігійних потреб вояків всіх вірувань, він виконав їх прохання.

Пільот був членом єпископальної церкви; його заступник — баптист; навигатор — методист; інжинір — конгрегаціоналіст; радіо-оператор — пресвітеріянець. Решту посадки складали: один суботник, один католик і один жид.

В часі як велитень-бомбовик летів понад джунглями, тисячі ступнів від землі, члени посадки повторювали за духовником Вейцом загальні молитви своїх релігій. Після короткої проповіди про духовий звязок поміж святами двох великих вірувань, — християнства й еврейства — духовник Вейц перейшов до мовчазних молитов, коли кожний повторював сам для себе молитву, яку собі вибрав.

Така дивна і разом з тим глибока Великодна Служба відбулась на одному „Ліберейторі", який мав за собою 69 боєвих місій. Зі слідами боїв, полатаний, він мав на собі намальовані знаки, які вказували на те, що його посадка збила два японських літаки „Зіро" та затопила два японських пароплави.

Загальна Рада — ФЛІС.

БОЛГАРИ КАСУЮТЬ АНТИ-ЖИДІВСЬКІ ЗАКОНИ.

АНКАРА, Туреччина (ОНА). — Турецька радіовисильня передала, що болгарський уряд уневажнив всі анти-жидівські закони, на основі яких всі болгарські громадяни жидівського походження мали носити жовті відзнаки і мешкати в окремих кварталах. Тепер все те скасовано і жиди можуть свобідно жити де хочуть.

Болгари кажуть, що вони були увели проти-жидівські закони під напором німців, котрі завзялися знищити жидівський нарід.

Подібна вістка прийшла також з Румунії. Румунський уряд не тільки що перестав переслідувати жидів, але робить заходи, щоби дати приют жидівським біженцям з Мадярщини і Польщі. Кажуть, що з Мадярщини вже перейшло румунську границю коло дві з половиною тисячі жидів, яких румунська влада приняла і старається дати їм відповідну поміч. В Анкарі є чутка, що націстівський румунський уряд вже пішов так далеко, що навіть старається видістати румунських жидів з концентраційних таборів в Німеччині.

Турецька преса та її політичні обсерватори є тої думки, що румуни і болгари не йдуть жидам на руку з доброї волі, але тому, що вони вже переконалися, що німці війну програли і як Обєднані Держави робитимуть мир, то болгари з румунами сподіються меншої кари за дикі переслідування громадян жидівської раси.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

25. серпня 1904.

ОТВОРЕННЯ БЮРА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ.

Український Народній Дім в Америці вітворив перший свій офіс під ч. 123 Сусекс Ст., Джерзі Сити, Н. Дж. Продає шифкарти по найтаньшій ціні на різні лінії і посилає гроші до краю. У. Нар. Дім вітворив також бюро посередництва праці („емплоймент офис"). Вишукує службу для дівчат, посилає мужчин на фарми і т. і.

15-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ БРАТСТВА В ДЖЕРЗІ СИТІ.

Братство св. Петра й Павла обходило 12. липня 1904. р. свій 15-літній ювилей. Того дня відправив о. М. Підгорецький Службу Божу, а потім пішли браття походом на пікнік до Балдвин Парку. Братство св. Петра й Павла основане 4. березня 1889. р. за впливами о. К. Андруховича, хоч уже о. Волянський був перед тим людей заохочував. На початок було вписаних 35 членів, з котрих днесь живе лише 11. Першим предс. був Василь Криницький, секр. Андрій Цішляк, кас. Павло Ступинський. На внесення о. Гр. Грушки 8. лютого 1894. ухвалило братство приступити до У. Н. Союзу.

ВІСТИ З У. Н. СОЮЗУ.

У Чисголм, Мин., в місяцю липни зорганізовано нове братство ім. св. Арх. Михаїла, яке приступило до У. Н. С. як 116. відділ. — Марія Зволинська з Бережан у Галичині присилає посвідку, що отримала $600 з каси У. Н. С. як посмерне по своїм мужу бл. п. Олексію Зволинськім. — Газету „Свободу" можна купувати в А. Васермана, 29 Клинтон Ст., Ню Йорк, Н. Й.

ДРІБНІ ВІСТИ.

Д-р Микола Ардан відкрив лікарський офис під ч. 711 вул. Линден у Скрентоні. — Друкарня „Соединенія" з цілим персоналом зістала перенесена дня 12. серпня з Ню Йорку до Говмстед, Па. Пізніше мають її перенести до Питсбурга. — В газеті „Ню-Йоркер Штатсцайтунг" з дня 9. серпня появилося у фейлетоні в німецькім перекладі оповідання Івана Франка: „Тома з серцем і Тома без серця".

ВІД ДУХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВНИХ ГРОМАД В АМЕРИЦІ.

З причини безупинних клевет-цареславної газетки подається оцим до прилюдної відомости, що Рада Духовна призначила була на душпастиря до Трой, Н. Й., на просьбу тамошної ради церковної правно висвяченого, бувшого сотрудника в Нараєві (Галичина), б. душпастиря в Бофало й Сиракюз, Всч. о. Василя Гривнака, висвяченого в 1900. р. митрополитом Йосифом Сембратовичем в Римі. — **о. Іван Констанкевич,** предс.; **о. Алекс. Улицький,** секретар.

ЩЕ ОДИН КРОК ШВЕДІВ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

СТОКГОЛЬМ. — „Шведська рада воєнного обезпечення" оповістила, що вона вже не буде асекурувати шведських кораблів, що подорожують до німецьких портів. Це означає, що від тепер ледво чи найдеться шведський корабель, що важиться їхати до Німеччини.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це адміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання газети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку,** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

ПОЛЬСЬКІ ПРОФЕСОРИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗВІЛЬНЕННЯ З ВІЙСЬКА СТУДЕНТІВ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Зїзд польських професорів в Англії недавно ухвалив звернутися до військової влади з просьбою звільнити з армії польських студентів вищих шкіл. Професори вже таку просьбу вислали і кажуть, що військова команда повинна негайно зарядити, що кожний вояк, котрий має скінчену в краю матуру і хотів би докінчувати в Англії науку, повинен бути вільний від військової служби. А таких вояків, кажуть професори, в польській армії є дуже велике число.

Польські професори мотивують свою просьбу тим, що ворог був завзявся вигублювати в Польщі інтеліґентну верству і за час пятьлітної окупації поробив такі спустошення, що коли скінчиться війна, то в Польщі не буде ні кому вчити, ні кому хорих лічити. Німці так винищили польську інтеліґенцію, що як настануть мирні часи, то поляки будуть примушені імпортувати ззакордону інжинірів, професорів, лікарів й багато інших професійних людей. Щоби цьому бодай дещо зарадити, то військова польська команда повинна дати нагоду молодим людям набувати знання в англійських університетах.

Комітет деканів польських вищих шкіл заявив, що тепер в Англії студіює коло 700 польських студентів. З того 130 вже покінчили студії і як повернуть додому, то не з голими руками. Вони набули в Англії науку, яка придасться полякам, бо в окупованій німцями Польщі вже пять літ ніхто нічого не студіював. Там тепер пустка, а як скінчиться війна, то кожна інтеліґентна одиниця буде числитися на вагу золота.

Рада польських деканів вищих шкіл просить також людей, що не служать в армії — вписуватися до англійських шкіл і вчитися як не професії, то хоч ремесла. Кожна польська одиниця повинна користати з нагоди і вчичися чогось, щоби не вертати до Польщі з нічим. Якщо не можна вчитися днями, то треба робити це вечорами. Не марнуйте часу, а в ч і т ь с я, просвічуйтеся, бо Польща по війні буде бідна і їй придасться кожна інтеліґентна одиниця, апелюють польські професори до своїх земляків в Англії.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

СЕЙНТ ПОЛ, МІНН.

Українська участь у Стейтовій Виставі.

В днях від 26. серпня до 4. вересня б. р. відбудеться в Сейнт Пол „Міннесота Стейт Фер", себто вистава нашого стейту Міннесоти щодо різнородної його продукції. З виставою буде получений „понис націй", що є обєднані в „Юнайтед Нейшенс оф Міннесота". В тому обєднанню є великі народи і малі, усіх 36, є і великі держави і малі, або й бездержавні народи. Буде там представлений теж і український нарід. Буде український кіоск з анґлійським написом „Україна", і будуть виступи українського хору та українських танцюристів. В кіоску буде вистава української культури. Будуть різні українські вишивки, килими, образи, і т. п. Будуть видання анґлійською мовою про українську культуру, літературу, чи історію українського народу. Значить, що буде більша скількість таких книжок, як „Історія України" Грушевського, Українська Література проф. Манінґа, „Спирит оф Юкрейн", Українці в Злучених Державах В. Галича, та інші. Будуть гарні образи Візду Богдана Хмельницького до Києва, чи інші, українські поштові марки, і т. п. А крім того видрукується в 5,000 примірниках брошуру англійською мовою про український нарід і його змагання. Підготовкою до цієї Вистави займається Українська Православна Громада з Твин Ситіс, якої парохом є о. Андрій Кість. Переведення програми доручено Виставовому Комітетови, в якого склад входять: проф. Олександер А. Ґрановський, пані Павлина Гайдакова, о. Андрій Кість. Виступи з українськими програмами відбудуться в неділі 27. серпня і 3. вересня 1944 на „Ґренд Стенд" перед публикою з яких 25 до 30 тисяч людей.

ТИПІЧНА СЦЕНА. Хоча деякі німецькі вояки бються завзято, багато вже проявляє деморалізацію й піддається легко наступаючим алянтським військам. Сцена в малому французькому місті, недалеко від Тульону, представляє групу німецьких „снайперів", що на знак здачі підняли білий прапор на мітлу й з піднятими вгору руками йдуть на зустріч американцям.

Мигдалки, інтеліґенція та здоровля

На границі устної ямини і горла, по обох його боках находяться в людини два піднебінні мигдалки. Вони переважно вистають зпоза бічних стін горла. Є це твори величиня волоського горіха, збудовані з лімфатичної тканки; ця тканка витворює білі тільця крови, що мають за ціль боротися з хоробтворчими бактеріями, які вдерлися до орґанізму. Крім тих двох мигдалків має людина ще т. зв. третій мигдалок, поміщений на основі черепу, що є горішньою частиною горла за носовою яминою.

Мигдалки — це місця, які часто захворовують тому, що на їхній нерівній поверхні часто затримуються бактерії, яких багато в нашій їжі і у вдихуванім повітрі. Наслідком такого закаження бактеріями є запалення мигдалків, які тоді стають червоні, побільшуються і виділюють ропу. Коли запалення не уступить зовсім, а перейде в затяжне, тоді мигдалки, подражнювані безупинно хвороботворчими чинними, побільшуються, і переростають.

Такий переріст має велике значіння для розвою дитини, головно, коли **побільшується третій мигдалок.** Він побільшуючись затикає ззаду (від сторони горла) ніс і змушує дитину віддихати устами. Це стає причиною цілого ряду недомагань здоровля, бо віддихання устами є нездорове, а то й шкідливе для організму. Повітря, що переходить через ніс огрівається майже до теплоти тіла, бо в носі находяться якби кальорифери, збудовані з сильно розвинених кровоносних судин, через які перепливає тепла кров. Таксамо ніс своєю слиззю звогчує повітря і затримує порох. Ці всі цінні чинники, що роблять повітря нешкідливим для долішніх віддихових доріг (дишиця-бронхи, легені) відпадають тоді, коли дитина мусить віддихати устами.

Головно дуже шкідливе значіння має переріст третього мигдалка **у малих дітей.** Для старших цієї небезпеки немає, бо третій мигдалок нидіє сам від себе коло 10—12 року життя. Перерослий третій мигдалок затикає дитині ніс і вона віддихає устами. Слизь, що збирається у носі не може відплисти, подражнює його і спричинює затяжний нежит. Через віддихання носом деформується кістяк лиця, а дитина має придуркуватий вираз лиця з причини безупинно відкритих уст. Це саме стає причиною затяжного запалення горла (коли воно прикро засихає) перериваного сну і кашлю.

Також переріст третього мигдалка стає причиною **затримання умового розвою та інтеліґенції** дитини, яка стає притупленою, неохотною до науки, при чому також сильно ослабає память. Причина затримання ненормального умового розвою у дітей з перерослим третім мигдалком не є ще знана. Кажуть, що причиною того має бути утиск побільшеного третього мигдалка на підставу черепу і на мозок. Згадані шкоди, які спричинює нормальному розвоєві дитини переріст третього мигдалка дошкулює лише дітям, то **піднебінні мигдалки** даються у знаки головно старшим дітям і дорослим. Вони також часом переростають надмірно наслідком затяжного запалення. Часом через свою величину можуть побільшені мигдалки порешкодити при проковтуванні куснів страви. Одначе більшу вагу має тут затяжне запалення, що звичайно буває в побільшених мигдалках. Бактерії, що втискаються в середину таких мигдалків, дістаються з лімфою навіть до дуже віддалених орґанів тіла, як нирки, „сліпа кишка", серце, мізкові оболони, суглоби і можуть там викликати хворобові, звичайно запальні прояви. Такі мигдалки стають неначе воротами, крізь які ціла армія заразнів вдирається до орґанізму людини.

З того погляду не можна собі легковажити занедужань мигдалків, головно затяжних і порадитися лікаря, як треба з ними поступити.

Коли мигдалки є „воротами закаження", якими дістаються бактерії до дальших орґанів тіла, тоді треба їх безумовно усунути. Втрата мигдалків не приносить жадної шкоди людині ні молодій ні старшій, бо як виказали найновіші досліди вчених, тканка мигдалків є для людини зовсім безвартна і її втрата не має жадного впливу ні на фізичнo-психічний розвиток дитини ні на здоровля дорослої людини.

Лікар.

ЧЕХИ ВТІКАЮТЬ НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Як німці оголосили на Чехах загальну мобілізацію мужчин від 18 до 60 літ віку, то чехи і словаки масово мандрують в Карпатську Україну, щоби сховатися перед каторжною працею. Мадяри вже післали на Карпатську Україну два полки полевої поліції, яка має на ціли вилапувати чехів і судити їх за неправне перебування на мадярській території.

Мадярська радіовисильня в Будапешті передала вістку, що на Карпатській Україні появилася маса підозрілих людей, які підготовляють населення до загального повстання.

Д-Р ФЕДОР ГОДЗА ВІДЛІТАЄ ДО СОВЄТСЬКОГО СОЮЗА.

ЛОНДОН, (ОНА). — Д-р Федор Годза, син бувшого премієра Чехословаччини, що недавно помер в Злучених Державах, відлетить скоро з чехословацькою місією до Совєтського Союзу. Головою місії є міністер відбудови, Франтішек Немец.

В чехословацьких колах в Лондоні кружляє вістка, що небавом має початися велика офензива Червоної Армії, яка визволить чехословацький нарід з німецької неволі. Голова місії, міністер Немец, мав сказати, що він спиниться на Україні як тільки частина Чехословаччини буде визволена, то його місія негайно вступить на визволену землю і пічне орґанізувати адміністративний апарат.

ТАРЗАН, ч. 1027. Гра зо смертю.

Коли Вейкер присунув рушницю до плечей Тарзана, цей сказав: „Я не думаю, що ти стрілиш".

„Видно, що ти не знаєш Джонатана Вейкера", сказав дивак. „Я роблю, що мені подобається, без огляду на кошт".

Ризикуючи життям, Тарзан обернувся й схопив за рушницю, але в цей мент...

...лясо, викинене вправною рукою бувшого кавбоя Смита свиснуло понад його головою і затягнулося туго довкола нього.